

Orchestrální studie pro klarinet

2. díl

Milan Etlík, Jan Smolík (eds.)

NA MÚ

Obsah

- Jan Smolík**
7 Předmluva
- Wolfgang Amadeus Mozart**
Symfonie č. 39 Es dur, K. 543
9 I. Adagio. Allegro
10 II. Andante con moto
11 III. Menuetto. Allegretto
11 IV. Finale. Allegro
- Wolfgang Amadeus Mozart**
Symfonie č. 40 g moll, K. 550
12 I. Allegro molto
13 II. Andante
14 III. Menuetto. Allegretto
14 IV. Finale. Allegro assai
- Ludwig van Beethoven**
Symfonie č. 4 B dur, op. 60
15 I. Adagio. Allegro vivace
16 II. Adagio
17 III. Menuetto. Allegro vivace.
Un poco meno allegro
19 IV. Allegro ma non troppo
- Ludwig van Beethoven**
Symfonie č. 6 F dur „Pastorální“, op. 68
20 I. Probuzení radostných pocitů při příjezdu
na venkov
21 II. Scéna u potoka
23 III. Veselé shromáždění venkovanů
24 V. Zpěv pastýřů. Šťastné a vděčné pocity
po bouři
- Ludwig van Beethoven**
Symfonie č. 8 F dur, op. 93
25 I. Allegro vivace e con brio
27 II. Allegretto scherzando
28 III. Tempo di Menuetto
29 IV. Allegro vivace
- Ludwig van Beethoven**
Symfonie č. 9 d moll, op. 125
30 I. Allegro ma non troppo, un poco maestoso
34 II. Molto vivace
38 III. Adagio molto e cantabile. Andante
moderato. Adagio. L'istesso tempo
41 IV. Finale.
- Felix Mendelssohn-Bartholdy**
Sen noci svatojánské.
Hudba k Shakespearově hře, op. 61
47 I. Scherzo
- Felix Mendelssohn-Bartholdy**
Symfonie č. 3 a moll „Skotská“, op. 56
48 I. Andante con moto. Allegro un poco
agitato. Assai animato
51 II. Vivace non troppo
53 III. Adagio
53 IV. Allegro vivacissimo. Allegro maestoso
assai
- Felix Mendelssohn-Bartholdy**
Symfonie č. 4 A dur „Italská“, op. 90
55 II. Andante con moto
56 IV. Saltarello. Presto
- Felix Mendelssohn-Bartholdy**
Koncert pro housle a orchestr e moll, op. 64
57 I. Allegro molto appassionato
58 II. Andante.
59 III. Allegro molto vivace
- Franz Schubert**
Symfonie č. 8 h moll „Nedokončená“, D. 759
61 I. Allegro moderato
62 II. Andante con moto
- Franz Schubert**
Symfonie č. 9 C dur „Velká“, D. 944
63 I. Andante. Allegro, ma non troppo. Più moto
65 II. Andante con moto
67 III. Scherzo. Allegro vivace. Trio
67 IV. Allegro vivace
- Robert Schumann**
Koncert pro klavír a orchestr a moll, op. 54
68 I. Allegro affettuoso
69 II. Intermezzo. Andantino grazioso
- Hector Berlioz**
Fantastická symfonie. Epizoda ze života
umělcova, op. 14
69 I. Sny. Vášně.
70 II. Ples
71 III. Na venkově
73 IV. Cesta k popravišti
- César Franck**
Symfonie d moll
74 I. Lento. Allegro non troppo
76 II. Allegretto
77 III. Allegro non troppo

- Franz Liszt**
79 Uherská rapsodie č. 2
- Franz Liszt**
83 Preludia. Symfonická báseň č. 3 podle Alphonse de Lamartina
- Franz Liszt**
86 Koncert pro klavír a orchestr č. 2 A dur
- Johannes Brahms**
Symfonie č. 1 c moll, op. 68
87 *II. Andante sostenuto*
87 *III. Un poco Allegretto e grazioso*
89 *IV. Adagio. Allegro non troppo, ma con brio*
- Johannes Brahms**
Symfonie č. 3 F dur, op. 90
89 *I. Allegro con brio*
91 *III. Poco allegretto*
92 *IV. Allegro*
- Johannes Brahms**
Symfonie č. 4 e moll, op. 98
92 *I. Allegro non troppo*
93 *II. Andante moderato*
94 *III. Allegro giocoso*
95 *IV. Allegro energico e passionato*
- Michail Ivanovič Glinka**
Ruslan a Ludmila
95 *Předehra*
- Michail Ivanovič Glinka**
69 Kamarinská. Fantazie na dvě ruské písně pro orchestr
- Alexandr Porfirjevič Borodin**
98 Polovecké tance z opery Kníže Igor
- Alexandr Porfirjevič Borodin**
Symfonie č. 2 h moll „Bohatýrská“, op. 5
104 *I. Allegro*
106 *II. Scherzo. Prestissimo. Allegretto. Tempo I*
107 *III. Andante*
108 *IV. Finale. Allegro*
- Petr Iljič Čajkovskij**
Symfonie č. 4 f moll, op. 36
110 *I. Andante sostenuto. Moderato con anima*
111 *II. Andantino in modo di canzona*
112 *III. Scherzo. Pizzicato ostinato. Allegro*
- Petr Iljič Čajkovskij**
Symfonie č. 5 e moll, op. 64
113 *I. Andante. Allegro con animo*
115 *II. Andante cantabile, con alcuna licenza*
117 *III. Valse. Allegro moderato*
118 *IV. Finale. Andante maestoso. Allegro vivace*
- Petr Iljič Čajkovskij**
Symfonie č. 6 h moll „Patetická“, op. 74
120 *I. Adagio. Allegro non troppo*
122 *II. Allegro con grazia*
123 *III. Allegro molto vivace*
- Petr Iljič Čajkovskij**
Mozartiana. Suita č. 4 na témata W. A. Mozarta, op. 61
125 *I. Gigue*
126 *II. Menuet*
126 *IV. Téma a variace*
- Petr Iljič Čajkovskij**
127 Italské capriccio, op. 45
- Petr Iljič Čajkovskij**
Koncert pro klavír a orchestr č. 1 b moll, op. 23
130 *I. Allegro non troppo e molto maestoso. Allegro con spirito*
131 *II. Andantino semplice*
131 *III. Finale. Allegro con fuoco*
- Nikolaj Andrejevič Rimskij-Korsakov**
Šeherezáda. Symfonická suita, op. 35
133 *I. Moře a Sindibádův koráb*
134 *II. O careviči Kalendáři*
135 *III. Láska careviče a princezny*
136 *IV. Svátek v Bagdádu. Zkáza korábu. Allegro molto*
- Nikolaj Andrejevič Rimskij-Korsakov**
Španělské capriccio, op. 34
137 *I. Alborada*
138 *III. Alborada*
138 *IV. Scena e Canto gitano*
139 *V. Fandango asturiano*
- Nikolaj Andrejevič Rimskij-Korsakov**
Zlatý kohoutek. Suita z opery
140 *I. Car Dodon ve svém paláci*
142 *II. Car Dodon na bitevním poli*
143 *III. Car Dodon hostem Šemachánské carevny*
145 *IV. Svatební slavnost a žalostný konec cara Dodona*

- 147 Richard Strauss**
Enšpíglova šibalství, op. 28
- Jean Sibelius**
Symfonie č. 1 e moll, op. 39
- 152 I. Andante, ma non troppo. Allegro energico**
- 153 II. Andante**
- 154 III. Scherzo**
- 155 IV. Finale (quasi una Fantasia)**
- Gustav Mahler**
Symfonie č. 4 G dur
- 156 I. Rozvážně, nespěchat**
- 161 II. Pohodlně, bez spěchu**
- 162 III. Klidně**
- 163 IV. Velmi pohodlně**
- Gustav Mahler**
Symfonie č. 6 a moll
- 165 I. Allegro energico, ma non troppo**
- 168 II. Andante moderato**
- 169 III. Scherzo**
- 170 IV. Finale**
- Ottorino Respighi**
Římské pinie
- 172 I. Pinie z Villy Borghese**
- 172 III. Pinie na Janiculu**
- Ottorino Respighi**
Ptáci. Suita pro malý orchestr
- 173 I. Preludio**
- 174 II. Holub (La Colomba)**
- 174 III. Kuře (La Gallina)**
- Claude Debussy**
Preludium k Faunovu odpoledni
- Claude Debussy**
Moře. Tři symfonické črty
- 176 I. Od svítání do poledne na moři**
- 178 II. Hry vln**
- 179 III. Rozhovor větru s mořem**
- Claude Debussy**
Nokturna
- 180 I. Oblaka**
- 180 II. Slavnosti**
- 182 III. Sirény**
- Maurice Ravel**
Španělská rapsodie
- 183 I. Noční preludium**
- 183 III. Habanera**
- 184 IV. Kouzla**
- Maurice Ravel**
Bolero
- Maurice Ravel**
Daphnis a Chloé. Suita č. 1
- Maurice Ravel**
Daphnis a Chloé. Suita č. 2
- Maurice Ravel**
Náhrobek Couperinův
- 198 I. Prélude. Vif**
- 199 II. Forlane. Allegretto**
- 199 IV. Rigaudon. Assez vif**
- Igor Fjodorovič Stravinskij**
Pták Ohnivák
- 200 I. Introdukce. Kostějova kouzelná zahrada**
- 201 II. Prosba ptáka Ohniváka**
- 201 III. Hra princezen se zlatými jablky**
- 202 IV. Chorovod princezen**
- 203 V. Pekelný tanec kostějových poddaných**
- Igor Fjodorovič Stravinskij**
Svěcení jara
- 205 I. Probuzení (Uctívání země)**
- 206 II. Oběť**
- Igor Fjodorovič Stravinskij**
Ragtime
- Igor Fjodorovič Stravinskij**
Petruška
- 208 I. obraz Veselí karnevalové noci**
- 211 Eskamotér**
- 211 Ruský tanec**
- 213 II. obraz Petruška**
- 215 IV. obraz Velký karneval**
- 216 Tanec chův**
- 217 Mužik a medvěd**
- 217 Cikánky a švihák**
- 218 Tanec vozků**
- 218 Maškary**
- 219 Petruškova smrt**
- Sergej Sergejevič Prokofjev**
Symfonie č. 1 D dur „Klasická“, op. 25
- 219 I. Allegro con brio**
- 221 II. Larghetto**
- 221 IV. Finale. Molto vivace**
- Sergej Sergejevič Prokofjev**
Symfonie č. 5 B dur, op. 100
- 222 I. Andante**
- 224 II. Allegro marcato**
- 225 III. Adagio**
- 226 IV. Allegro giocoso**

Sergej Sergejevič Prokofjev
228 Péta a vlk. Symfonická pohádka, op. 67

Sergej Sergejevič Prokofjev
Romeo a Julie. Suita z baletu č. 1, op. 64bis
232 I. Lidový tanec
234 II. Scéna
235 III. Madrigal
235 IV. Menuet
237 V. Masky
237 VI. Romeo a Julie
239 VII. Tybaltův konec

Sergej Sergejevič Prokofjev
Romeo a Julie. Suita z baletu č. 2, op. 64ter
240 I. Montekové a Kapuleti
240 II. Julie děvčátko
241 IV. Tanec
241 V. Romeo a Julie před rozloučením
242 VI. Tanec antilských dívek
243 VII. Romeo u hrobu Julie

Dmitrij Dmitrijevič Šostakovič
Symfonie č. 1 f moll, op. 10
243 I. Allegretto. Allegro non troppo
245 II. Allegro
247 III. Lento
247 IV. Finale

Dmitrij Dmitrijevič Šostakovič
Symfonie č. 5 d moll, op. 47
249 I. Moderato. Allegro non troppo
251 II. Allegretto
252 III. Largo
253 IV. Allegro non troppo

Dmitrij Dmitrijevič Šostakovič
Symfonie č. 7 C dur „Leningradská“, op. 60
254 I. Allegretto

Dmitrij Dmitrijevič Šostakovič
Symfonie č. 8 c moll, op. 65
256 I. Adagio. Allegro non troppo
258 II. Allegretto
260 IV. Largo
261 V. Allegretto

Dmitrij Dmitrijevič Šostakovič
Symfonie č. 9 Es dur, op. 70
262 I. Allegro
263 III. Presto
265 V. Allegretto

Dmitrij Dmitrijevič Šostakovič
Symfonie č. 10 e moll, op. 93
267 I. Moderato
271 II. Allegro
274 III. Allegretto
275 IV. Andante. Allegro

Béla Bartók
Koncert pro orchestr, Sz. 116
280 I. Introduzione
281 II. Giuoco delle copie
282 III. Elegia
282 IV. Finale

Zoltán Kodály
284 Tance z Galanty

George Gershwin
289 Rapsodie v modrém

Paul Dukas
291 Čarodějův učeň

Benjamin Britten
Průvodce mladého člověka orchestrem, op. 34
295 Variace a fuga na Purcellovo téma – Variace C

Předmluva

Vážení studenti, posluchači, kolegové,

nedlouho po revizi 1. dílu *Orchestrálních studií pro klarinet* prof. Milana Etlíka se mi podařilo provést i revizi 2. dílu. Rád bych hned v úvodu poděkoval Hudební a taneční fakultě Akademie múzických umění v Praze a Nakladatelství AMU za umožnění vzniku této práce.

Stejně jako v 1. díle jsem citované části partů podrobil pečlivé kontrole, doplnil o další místa, která jsem považoval z technických nebo kompozičních důvodů za důležitá, opravil názvy skladeb a jmen autorů, doplnil opusová čísla a orientační značky. U tempového označení je v mnoha případech uveden též metronomický údaj. Metronomické údaje, které nejsou v závorce, byly předepsány autorem; metronomické údaje v závorkách jsou doporučeny. Některé skladby se nyní již běžně hrají z partů in B, ale v původní verzi *Orchestrálních studií* se objevovaly in C, nebo in A (Schubert, Liszt ad.) Převodl jsem tedy tyto party do současné používané podoby. U skladeb německých autorů jsem zachoval technické poznámky v překladech z původního vydání. Naopak u autorů francouzských jsem ponechal originální označení.

Jak jsem již uvedl v předmluvě 1. dílu *Orchestrálních studií pro klarinet*, skladatelé, kteří byli současně hráči na smyčcové nástroje, používají legatové obloučky nejen jako artikulační znaménka, ale vyznačují jimi především smyky. Legatové obloučky, jež jsou uvedeny blíže u not, vyznačují frázování, a ty, které jsou od nich dále, označují smyky. Byl to skladatelský zvyk a je naší povinností správně jej rozklíčovat. Pro ilustraci tohoto jevu jsem vybral 4. větu *Finale (quasi una Fantasia)* ze *Symfonie č. 1 e moll, op. 39* Jeana Sibelia – v publikaci ji uvádím ve fragmentu podruhé, aby byl znatelný rozdíl mezi oběma způsoby zápisu (viz s. 156).

Rovněž jsem se setkal s názorem, že noty pod legatovým obloučkem, nad nimiž jsou uvedeny tečky, se hrají *detaché*. Není to pravda. Legatové obloučky označovaly smyky a pro nás je to v interpretaci *staccato*. Pokud chtěl autor zahrát *detaché*, je v partituře uvedeno *tenuto*, popř. je nad notou tečka a portamentová čárka. Šestnáctinové noty, nad kterými nejsou předepsané tečky ani legatové obloučky, se hrají *legato*. Všimněte si také, jak se postupem doby (Prokofjev, Kodály, Gershwin, Dukas, Britten) tento styl zápisu mění směrem k zápisu současnému.

Velký posun v přesnosti notového zápisu přinesla taneční a jazzová hudba, kde se velmi pečlivě rozlišuje jak rytmická hodnota not, tak u dechových nástrojů naslovení na T a D.

Rytmické hodnoty jsou dány matematicky, abychom např. dodrželi trvání noty půlové, ukončujeme ji s úderem třetí doby. Nota čtvrtová končí s úderem následující doby a nota čtvrtová s tečkou končí se čtvrtou osminou. Nejčastějším problémem většiny symfonických orchestrů je, že hudebníci končí různě. Markantní je to v případech, kdy je nota navíc předepsána *decresc.* Délku not si proto pečlivě hlídejte – dosáhnete tím toho, že daný akord opravdu „skončí“, nikoliv „přestane“.

Zcela zvláštní kapitolou jsou technické poznámky. Zde je malý výběr, především z německých překladů: *naléhavě, rozzlobeně, lehkomyšlně, vzletně, rozpustileji, zdrženlivě, nevýrazně, divoce, pohodlně, ladně, měkce, tajemně* atd.

Jaké tedy máme výrazové prostředky? Především dynamické – *pp, p, mf, f a ff* a mezi nimi *cresc.* nebo *decresc.* Dále frázování, tedy akcenty či *subito* dané dynamiky, *staccato, legato, détaché* a *vibrato*. K tomu jen poznámka – jaká je asi hranice mezi *staccatem* a *staccatissimem*? Zkuste zapřemýšlet, jak využít těchto možností při interpretaci fráze např. – *úspěšlivě*, nebo *s odstupem*. Není to jednoduché a vaše představa se může významně lišit od představy dirigenta.

Hudbu k opeře, muzikálu nebo filmu doplňuje vizuální složka, takže posluchač ji vnímá poněkud odlišněji než hudbu symfonickou, v jejímž rámci můžeme využít pro ztvárnění skladatelovy představy pouze hudební prostředky. K nalezení správného interpretačního přístupu nám slouží výše uvedené technické poznámky, ale i názvy jednotlivých částí děl, např. *Hry vln* (ze skladby Clauda Debussyho *Moře*). Osobně si však myslím, že tyto poznámky jsou určeny především pro dirigenty. Naším úkolem je part zvládnout dokonale technicky a dynamicky a k tomu následně v orchestru připojit svou invenci při souhře s ostatními nástroji. S tím souvisí též otázka zvuku nástroje. V Čechách je tradice plné barvy tónu. Tato „aliquotní plnost“ má v orchestru výhodu především ve snadné „intonační pojivosti“. Ale nezapomeňme, že ve skladbách autorů z německy mluvících zemí se počítá s „užším zvukem“, který je vlastní nástrojům s německou mechanikou.

K dynamickým předpisům *cresc.* a *decresc* dodávám, že v drtivé většině případů platí: pokud je melodie stoupající, dynamika se zvyšuje a naopak, jestliže melodie klesá, dynamika se snižuje. Uvedený fakt vychází vlastně i ze zvuku nástroje, protože vyšší tóny jsou samy o sobě

pronikavější. Není tedy potřeba, zvláště při pohybu v tříčárkované oktávě, dynamiku přehánět. Protikladem jsou skladby, kde je přímo předepsáno (v překladu z němčiny): „ozvučnick nahoru“. V tomto případě zahodte ostych a skutečně zvedněte nástroje korpusem nad úroveň pultu.

V předmluvě k 1. dílu *Orchestrálních studií pro klarinet* jsem případně zájemce upozorňoval na webové stránky *International Music Score Library Project* (<http://imslp.org/>), kde lze nalézt mnoho skladeb světového repertoáru – a to jak v podobě partitur, tak vlastních nástrojových partů. K náhledu také doporučuji stránky Newyorské filharmonie (<http://archives.nyphil.org/>). Nachází se zde zdigitalizované partitury a party doplněné o poznámky, které jsou vedeny opravdu mimořádně pečlivě. Právě podle tohoto zdroje jsem doplnil *Kadenci* v čísle 45 ze skladby Zoltána Kodályho *Tance z Galanty*.

Na závěr předmluvy k 1. dílu *Orchestrálních studií pro klarinet* jsem napsal praktickou radu pro studenty, v této předmluvě si naopak dovolím poznámku pro profesory. Mějte na paměti, že v tu vteřinu, kdy se stane z vašeho žáka absolvent, stává se vaším kolegou.

Přeji vám mnoho úspěchů.

Jan Smolík
Praha, červen 2017

Symfonie č. 39 Es dur, K. 543

I. Adagio. Allegro

Wolfgang Amadeus Mozart

in B $\flat$ Allegro

p

p *f*

ff

p

p

II. Andante con moto

in B $\flat$

Andante con moto

III. Menuetto. Allegretto

in B $\flat$ TRIO
Allegretto

p

8

p

IV. Finale. Allegro

in B $\flat$
Allegro

p

3

p

Solo

p

Solo

p